

Recreatiebedrijven en beschermde natuurgebieden

Eindrapport

Stichting

ReCREATIE

Kennis- en Innovatiecentrum

colofon

©Stichting Recreatie, oktober 2004

Auteur: Ir. R.F.A. Berkers

Eindredactie: J.H. Gijsbertse-Lanting

GIS-analyses: Ir. P.M. Busser, drs. D. de Jong, drs. T.R. Luiten en
drs. W.H. Hoffmans

Illustraties: drs. D. de Jong en drs. W.H. Hoffmans

In opdracht van: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Platteland

drs. A.J. van der Velden (tot 01-01-2004 drs. M.M. Groet)

Uitgever: Stichting Recreatie, Kennis- en Innovatiecentrum

Raamweg 19

2596 HL Den Haag

telefoon 070-427 54 54

fax 070-427 54 13

e-mail secretariaat@kicrecreatie.agro.nl

INHOUDSOPGAVE

Managementsamenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Doelstelling en afbakening	7
1.3 Werkwijze	8
1.4 Betrokkenheid toeristisch-recreatieve sector	8
1.5 Leeswijzer	8
2 Achtergronden	9
2.1 Natuurbeschermingsgebieden	9
2.2 Recreatiebedrijven en de behoefte aan extra ruimte	10
3 Methodiek	13
3.1 Drie analyses	13
3.2 Beoordelingstabel	13
3.3 Gebruikte data	14
3.4 Optelsom van individuele resultaten	16
4 Resultaten per sector	17
4.1 Inleiding	17
4.2 Bungalowparken	17
4.3 Kampeerbedrijven	19
4.3.1 Reguliere campings	19
4.3.2 Kleinschalige campings (Boerderijcampings)	20
4.3.3 Natuurcampings	21
4.4 Jachthavens	22
4.5 Hotels	24
4.6 Restaurants	25
4.7 Zalencentra	26
4.8 Maneges	27
4.9 Golfbanen	29
5 Conclusies en aanbevelingen	31
5.1 Sectoren vergeleken	31
5.2 Provincies vergeleken	32
5.3 Aanbevelingen	34
Bijlage 1 Definities bedrijfscategorieën	37
Geraadpleegde literatuur	39

MANAGEMENTSAMENVATTING

De Rijksoverheid probeert de kwetsbare natuurwaarden in Nederland te behouden. Diverse vormen van wet- en regelgeving moeten eraan bijdragen dat de overheid hierin slaagt. Een belangrijke regeling die landelijk geldt is de Flora- en Faunawet. Voor gebieden met bijzondere waarden zijn er daarnaast vormen van gebiedsbescherming. Een drietal gebieden is hierbij vooral van belang. Het betreft de Ecologische Hoofdstructuur, Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden en Natuurbeschermingswetgebieden. De bescherming van natuur in deze gebieden betekent dat nieuwe activiteiten, zoals uitbreidingen van recreatiebedrijven, niet zonder meer doorgang kunnen vinden. Zij moeten eerst worden beoordeeld op hun impact op natuur.

In deze studie wordt voor verschillende categorieën recreatiebedrijven inzichtelijk gemaakt in hoeverre de bedrijven in en/of in de nabijheid liggen van gebieden waarvoor één of meer van de genoemde drie beschermingsregimes geldt. De volgende categorieën recreatiebedrijven zijn meegenomen:

- Bungalowparken
- Kampeerterreinen
- Jachthavens
- Hotels
- Restaurants
- Zalencentra
- Maneges
- Golfterreinen

De analyses zijn uitgevoerd met een geografisch informatiesysteem (GIS).

Uit de analyse blijkt dat vooral bungalowterreinen en reguliere campings aandacht vragen. Bij een fors deel van de bedrijven (15% à 25% voor de bungalowsector en 15% à 20% voor de reguliere campings) ligt veel beschermd natuurgebied in de directe nabijheid. Bovendien blijkt uit eerdere studies dat extra ruimte voor bedrijven binnen deze beide sectoren noodzakelijk is. Gelderland, Utrecht en Flevoland kennen het hoogste percentage bedrijven dat in of nabij beschermd natuurgebied ligt.

Ook is aandacht gewenst voor de situatie van jachthavens. Ook voor deze sector geldt dat nogal wat jachthavens veel beschermd natuurgebied in de nabijheid hebben en dat bovendien nogal wat bedrijven behoefte hebben aan extra ruimte. Voor jachthavens zijn Utrecht, Overijssel en Groningen de provincies met relatief de meeste bedrijven die omringd worden door veel beschermd natuurgebied. Ook Zeeland, een belangrijke watersportprovincie, vraagt de nodige aandacht.

Voor hotels, restaurants en zalencentra geldt dat een relatief beperkt aantal bedrijven in of nabij beschermd natuurgebieden ligt. Toch mogen deze sectoren zeker niet veronachtzaamd worden. In absolute zin zijn er wel degelijk veel gevallen die aandacht vragen. Bovendien geldt dat het gros van de hotels, restaurants en zalencentra binnen de bebouwde kom ligt. Echter, veel van de bedrijven die in het buitengebied liggen hebben een hoog percentage beschermd natuurgebied in de directe omgeving. In Gelderland, Flevoland en Utrecht zijn relatief de meeste bedrijven te vinden die in of nabij beschermd natuurgebieden liggen. Overigens moet opgemerkt worden dat een uitbreiding van een hotel, restaurant of zalencentrum niet per se gepaard hoeft te gaan met een groot ruimtebeslag.

Voor de overige sectoren die in de studie zijn betrokken (natuurcampings, kleinschalige campings, maneges en golfbanen) is de problematiek tussen beschermd natuurgebied en uitbreiding van bedrijven naar verwachting relatief beperkt.

De studie sluit af met een zestal aanbevelingen:

- Onderzoek verrichten naar de ruimtebehoefte van de toeristische sector
- Verder gaan met het werken aan maatwerkoplossingen voor de kampeer- en bungalowsector en opgedane kennis over oplossingen delen
- Studie naar financiële oplossingsmodellen voor herstructurering van de kampeer- en bungalowsector
- Nadere probleemanalyse en ontwikkelen van een oplossingskader voor andere sectoren dan de kampeer- en bungalowsector
- Studie naar de belangrijkste belemmeringen die bedrijven die in of nabij beschermde natuurgebieden liggen ondervinden wanneer zij willen uitbreiden
- Studie naar de wijze waarop in de praktijk wordt omgegaan met het aspect externe werking

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Natuur is belangrijk voor recreanten en voor het recreatieve bedrijfsleven. Recreanten wandelen over de heide om na afloop in een restaurant een kop koffie te drinken. Ze varen op het IJsselmeer om aan het einde van de dag aan te leggen in een haven aan de Friese kust. En ze verblijven op een camping, gelegen aan de bosrand. Het is voor recreanten en recreatiebedrijven belangrijk dat de natuur niet verloren gaat. Wet- en regelgeving om natuurgebieden te beschermen is daarom ook zonder meer mede in het belang van de recreatie.

Maar dit is niet het totale verhaal. De bescherming van natuur betekent ook dat nieuwe activiteiten, zoals uitbreidingen van recreatiebedrijven, niet zonder meer doorgang kunnen vinden. Zij moeten eerst worden beoordeeld op hun impact op natuur. In 2002 onderzocht de Stichting Recreatie, Kennis- en Innovatiecentrum in dit kader op verzoek van de toenmalige Directie Groene Ruimte en Recreatie (GRR) van het Ministerie van LNV de situatie van kampeer- en bungalowbedrijven in en nabij de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).¹ In dit onderzoek werd het dilemma verkend van enerzijds een natuurbeschermingsregime dat uitbreiding van de recreatiesector aan extra regels onderlegt en in sommige gevallen niet toestaat en anderzijds de noodzaak tot kwaliteitsverbetering van de recreatiesector door een ruimere opzet van recreatiebedrijven.

Omdat dit dilemma zich niet beperkt tot de kampeer- en bungalowterreinen binnen de EHS vroeg de Directie Platteland (de opvolger van de Directie GRR), naar aanleiding van verzoeken hiertoe van diverse toeristisch-recreatieve organisaties, de Stichting Recreatie een vervolgonderzoek uit te voeren. In dit vervolgonderzoek worden meer categorieën recreatiebedrijven en andere typen beschermde natuurgebieden meegenomen.

1.2 Doelstelling en afbakening

De studie moet voor verschillende categorieën recreatiebedrijven inzichtelijk maken in hoeverre de bedrijven in en/of in de nabijheid liggen van beschermde natuurgebieden.

Het gaat hierbij om de volgende categorieën recreatiebedrijven (voor definities zie bijlage 1):

- Bungalowparken
- Kampeerterreinen
- Jachthavens
- Hotels
- Restaurants
- Zalencentra (partycentra en congrescentra)
- Maneges
- Golfterreinen

¹ ‘Verkenning van “Verblijfsrecreatie in de EHS”. Probleemanalyse en oplossingsrichtingen. Stichting Recreatie/KIC, 2002

De geselecteerde categorieën gebieden met een natuurbeschermingsregime zijn:

- Ecologische Hoofdstructuur
- Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden
- Natuurbeschermingswetgebieden

1.3 Werkwijze

De analyses zijn uitgevoerd met behulp van een geografisch informatiesysteem (GIS). In dit GIS zijn alle natuurbeschermingsgebieden en recreatiebedrijven ingevoerd die in de analyse worden meegenomen. Om elk recreatiebedrijf heen is een zoekgebied gedefinieerd.

Bepaald is:

- wat voor een gemiddeld bedrijf het bodemgebruik is binnen dat zoekgebied (beschermde natuurgebied, niet-beschikbare ruimte of 'overige ruimte');
- voor hoeveel bedrijven een deel van het zoekgebied uit beschermd natuurgebied bestaat (ongeacht de omvang van het beschermde gebied);
- voor hoeveel bedrijven een substantieel deel van het zoekgebied uit beschermd natuurgebied bestaat.

Meer details over de methodiek zijn beschreven in hoofdstuk 3.

1.4 Betrokkenheid toeristisch-recreatieve sector

Het onderzoek vond plaats in overleg met de toeristisch-recreatieve sector. Zo zijn de categorieën recreatiebedrijven waar de studie zich op richt aangedragen door de recreatieorganisaties die vertegenwoordigd zijn in het Breed Overleg Recreatie (BOR). De organisaties RECRON, HISWA Vereniging, Koninklijk Horeca Nederland, Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie en Watersportverbond kregen de gelegenheid om te reageren op de concept-beoordelingstabel en het conceptrapport. Ook was het aanleveren van data de primaire verantwoordelijkheid van deze organisaties.

1.5 Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk worden in hoofdstuk 2 de hoofdlijnen van de natuurbeschermingsregelingen beschreven. Ook is hier aangegeven waarom recreatiebedrijven extra ruimte nodig hebben. In hoofdstuk 3 wordt de in deze studie gehanteerde methodiek uiteen gezet.

Hierna volgt de kern van dit rapport. In hoofdstuk 4 zijn de analyseresultaten per sector beschreven. Hoofdstuk 5 bevat tot slot de belangrijkste conclusies en de aanbevelingen.

2 ACHTERGRONDEN

2.1 Natuurbeschermingsgebieden

In deze studie zijn drie gebiedencategorieën meegenomen:

- Ecologische Hoofdstructuur (EHS)
- Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden (VHR-gebieden)
- Natuurbeschermingswetgebieden (NB-gebieden)

Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is sinds begin jaren '90 een speerpunt van het Nederlandse natuurbeleid. De EHS staat voor een samenhangend netwerk van natuurgebieden, dat als het ware de groene ruggengraat van Nederland vormt. In het Natuurbeleidsplan (Ministerie van LNV, 1990) en het Structuurschema Groene Ruimte (Ministerie van LNV, 1993) zijn de kaders aangegeven voor de EHS. Inmiddels heeft het concept van de EHS steeds meer vorm gekregen. Naast de EHS, krijgt ook de kwaliteit van de overige natuur steeds meer aandacht.

In de Stellingnamebrief Nationaal Ruimtelijk Beleid (Ministerie van VROM, 2002), de opmaat voor de Nota Ruimte, onderstreepte het Kabinet het belang van de realisering en adequate bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur. Dit zowel vanwege de biodiversiteit als de mogelijkheden voor extensieve recreatie. Bescherming van natuur staat dus voorop, maar het Kabinet merkt ook op dat de toeristisch-recreatieve sector belangrijke economische activiteiten ontplooit in sommige beschermde gebieden. Dit wordt herhaald in de Nota Ruimte, deel 3 (Ministerie van VROM, 2004) en de Agenda voor een Vitaal Platteland (Ministerie van LNV, 2004) Het kabinet zal aandacht besteden aan het ontwikkelingsperspectief van deze activiteiten en bezien hoe deze kunnen worden ingepast. Daarbij zullen voor recreatiebedrijven in de EHS maatwerkoplossingen worden gezocht.

De Nota Ruimte (deel 3) vermeldt dat voor het afwegingskader voor de EHS net als in het verleden blijft gelden dat plannen, projecten of handelingen in beginsel afzonderlijk worden beoordeeld. Om een meer ontwikkelingsgerichte aanpak te bevorderen kan hiervan echter in de toekomst worden afgeweken door op gebiedsniveau een 'nee, tenzij'-afweging te maken. Dit kan wanneer een combinatie van projecten of handelingen wordt ingediend die tevens tot doel heeft de kwaliteit en/of kwantiteit van de EHS op gebiedsniveau per saldo te verbeteren. Middels deze saldobenadering kan bijvoorbeeld een meer aangesloten EHS worden verkregen of kunnen EHS-gebieden beter met elkaar verbonden worden. Functies of activiteiten kunnen dan elders binnen de EHS of daarbuiten betere ontwikkelingsmogelijkheden krijgen. (Nota Ruimte, 2004, paragraaf 3.3.5.4).

Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden

In Vogel- en Habitatrichtlijngebieden gelden beperkingen voor mogelijk te ondernemen activiteiten. Voor elke nieuwe activiteit moet een passende beoordeling worden gemaakt of de voorgenomen activiteit de 'natuurlijke kenmerken' van het gebied niet zal aantasten. Al dit wel verwacht wordt, kan de activiteit alleen doorgang vinden wanneer er dwingende redenen zijn van groot openbaar belang of van sociale of economische aard, er geen alternatieven zijn en voldoende compensatie wordt geboden. Voor gebieden met zogenaamde prioritaire natuurwaarden kunnen dwingende redenen alleen argumenten zijn die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of met voor het milieu wezenlijke gunstige effecten. Alleen na advies van de Europese Commissie kunnen hier ook andere

dwingende redenen van groot openbaar belang als argument gelden.

Evenals in de EHS, is ook in Vogelrichtlijn- en Habitatrictlijngebieden de toeristisch-recreatieve sector soms van groot economisch belang. Ook voor het ontwikkelingsperspectief van deze bedrijven heeft het Kabinet aandacht. Wel geldt ook hier dat bescherming van natuurbelangen voorop staat. (Ministerie van VROM, 2002)

Voor die onderdelen van de EHS die tevens zijn aangemeld als te beschermen gebied in het kader van de Vogel- en Habitatrictlijn zal het Rijk in overleg treden met de Europese Commissie. Uit dat overleg moet duidelijk worden onder welke voorwaarden de maatwerkmogelijkheid van een saldobenadering geboden kan worden voor Vogelrichtlijn- en Habitatrictlijngebieden (Nota Ruimte, 2004, paragraaf 3.3.5.4)

Natuurbeschermingswetgebieden

De Natuurbeschermingswet stamt uit 1968 en maakt het mogelijk om (natuur-)gebieden aan te wijzen. In artikel 12 van de wet is vastgelegd dat in (de omgeving van) een natuurmonument geen handelingen verricht mogen worden die schadelijk kunnen zijn voor het natuurmonument, of het monument ontsieren. Schadelijk zijn die handelingen die de wezenlijke kenmerken van een gebied kunnen aantasten. Deze wezenlijke kenmerken worden in de aanwijzingsbeschikking van het natuurmonument vastgelegd (Swinkels, 2000: 8). In 1998 is een nieuwe natuurbeschermingswet opgesteld die voorziet in de implementatie van het gebiedsbeschermde deel van de Vogel- en Habitatrictlijn in de Nederlandse wetgeving. Deze wet is nog slechts gedeeltelijk in werking. Een voorstel tot wijziging ligt momenteel ter behandeling bij de Eerste Kamer.

Eén noemer: beschermd natuurgebied

De gebods- en verbodsbepalingen van de Ecologische Hoofdstructuur, de Vogelrichtlijn- en Habitatrictlijngebieden en de Natuurbeschermingswetgebieden tonen –naast verschillen- veel overeenkomsten, zoals uit het bovenstaande mag blijken. Voor recreatiebedrijven geldt in alle gevallen dat nieuwvestiging en/of uitbreiding in of nabij de beschermde terreinen aan voorwaarden onderhevig is. Daarom worden de drie categorieën in dit onderzoek onder één noemer gebracht: beschermd natuurgebied.

Natuurbescherming buiten de beschermde natuurgebieden

De natuurbescherming in Nederland beperkt zich niet tot de drie bovengenoemde gebiedscategorieën. Zo geldt voor geheel het land de Flora- en Faunawet. Dit betekent dat overal in zekere mate met de natuur rekening gehouden moet worden. Voor de Vogel- en Habitatrictlijngebieden geldt bovendien dat zij een externe werking hebben. Dit betekent dat ook activiteiten buiten een gebied waarvoor de richtlijn geldt, beoordeeld moeten worden op hun consequenties in het richtlijngebied. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan afval dat in een jachthaven in het water terecht komt en vervolgens een gebied binnen stroomt waarvoor de Vogel- en Habitatrictlijn geldt. Deze studie concentreert zich echter op de bescherming van de gebieden waarvoor één van de genoemde drie beschermingsregimes geldt.

2.2 Recreatiebedrijven en de behoefte aan extra ruimte

Volgens de behoefteramingen uit de recreatieve voorstudie voor de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening, is er de komende dertig jaar 9.000 tot 15.000 hectare ruimte extra nodig voor het toeristisch-recreatief bedrijfsleven (Ministerie van VROM, 2002). Dit komt ondermeer doordat kampeerders meer ruimte en luxe eisen. Voor een camping met hetzelfde aantal plaatsen is daarom in de toekomst duidelijk meer ruimte nodig. Ook is ruimte nodig voor uitbreiding van het aantal

verblijfsrecreatieterreinen (Raad voor het Landelijk Gebied, 2004). Verder geldt dat overheidseisen, bijvoorbeeld ten aanzien van brandveiligheid, tot een extra ruimtevrage van ondernemers leiden (Stichting Recreatie, 2004).

Figuur 2.1: Beschermde natuurgebieden in Nederland (in groen aangegeven)

Kampeerterrinen, bungalowparken en jachthavens in beschermde natuurgebieden ondervinden vaak beperkingen bij bedrijfsuitbreiding- en aanpassing, aldus de Raad voor het Landelijk Gebied in haar advies 'Ontspannen in het groen' (2004). Voor deze bedrijven zijn de toekomstmogelijkheden: saneren, consolideren of innoveren. De keuzemogelijkheden zullen per gebied of bedrijf door de overheid, in veel gevallen de provincie, moeten worden aangegeven, aldus de Raad. Volgens de Raad moeten ondernemers in hun bedrijfsvoering rekening houden met de beperkingen zodat zij niet 'ineens' met onoverkomelijke problemen geconfronteerd worden: "Juist van recreatieondernemers mag verwacht worden dat zij de kwaliteiten van de omgeving waarderen en een plaats geven in het bedrijfsplan" (Raad voor het Landelijk Gebied, 2004). In de Agenda voor een Vitaal Platteland (Ministerie van LNV, 2004) wordt deze opmerking herhaald.

Ook golfbanen nemen veel ruimte in. Een golfbaan van 18 holes beslaat minimaal 50 ha. Golfen wordt steeds populairder. Het aantal dagtochten hiervoor steeg van 1995/'96 tot 2001/'02 met meer dan 60% tot 6,2 miljoen (NRIT, 2003). Niet alleen de vraag, ook het aanbod nam sterk toe. Momenteel telt Nederland zo'n 170 banen en jaarlijks komen er gemiddeld zeven bij. Naar verwachting zal de vraag nog verder groeien. Er zijn dan ook veel plannen voor nieuwe golfbanen en voor het uitbreiden van 9 holes banen tot 18 holes (Stichting Recreatie, 2004).

De andere sectoren in deze studie (hotels, restaurants, zalencentra en maneges) bestaan uit bedrijven die minder ruimte innemen. Lange termijn voorspellingen voor de ruimtebehoefte van deze sectoren zijn de onderzoekers niet bekend. Op basis van de ontwikkelingen van de laatste jaren en prognoses voor de komende jaren, worden voor de wat langere termijn geen grote toename en/of bedrijfsuitbreidingen verwacht. (NRIT, 2003a; NRIT, 2003b; NRIT, 2003c). Dit neemt niet weg dat sommige bedrijven

wel zullen willen uitbreiden. Wanneer deze in of nabij beschermd natuurgebied zijn gevestigd, zullen zij daarbij soms beperkingen ondervinden.

3 METHODIEK

3.1 Drie analyses

Voor elk van de in hoofdstuk 1 genoemde sectoren is de aanwezigheid van beschermd natuurgebied in de nabijheid van de bedrijven onderzocht. Hiertoe zijn om elk recreatiebedrijf heen zoekgebieden gedefinieerd, van 100, 300 en 500 meters rondom het bedrijfsoppervlak.

Voor elke sector zijn drie analyses gemaakt:

Eerst is een gemiddeld beeld geschetst van de verschillende vormen van bodemgebruik in de nabijheid van de recreatiebedrijven. Deze analyse vond plaats voor elk van de drie zoekgebieden rondom de bedrijven. Omdat er bij deze analyse relatief beperkte verschillen zijn gevonden tussen de drie zoekgebieden, zijn de resultaten voor de 300 m-analyse niet in dit rapport weergegeven. Deze eerste analyse leverde een beeld op van de omgeving van een **gemiddeld bedrijf**.

Met een tweede analyse is bepaald bij hoeveel procent van de bedrijven er **beschermde natuurgebieden in de nabijheid** liggen. Hierbij is niet gekeken naar de hoeveelheid beschermd natuurgebied. Ook bij een snippertje beschermd natuurgebied in de nabijheid telt het bedrijf mee. Deze analyse geeft aan hoeveel bedrijven (in enige mate) te maken hebben met wet- en regelgeving met betrekking tot natuurgebieden.

Tot slot volgt het belangrijkste onderdeel: de bepaling van **het aantal bedrijven dat speciale aandacht vraagt**. Hiertoe is in beeld gebracht bij hoeveel bedrijven de omgeving voor een substantieel deel uit beschermd natuurgebied bestaat. Deze bedrijven zullen relatief vaak problemen ondervinden wanneer zij willen uitbreiden. Voor het percentage beschermd natuurgebied dat binnen het zoekgebied moet liggen alvorens een bedrijf tot deze categorie wordt gerekend, zijn twee varianten gebruikt: 70% en 50%.

3.2 Beoordelingstabel

Niet alleen de nabijheid van beschermd natuurgebied kan uitbreiding of nieuwvestiging van recreatiebedrijven belemmeren. Ook de aanwezigheid van een ander recreatiebedrijf, bestaande bebouwing of water is, afhankelijk van het type bedrijf, vaak een onoverkomelijk struikelblok. In tabel 3.1 is voor elk type bedrijf per vorm van bodemgebruik aangegeven of uitbreiding (of nieuwvestiging) in beginsel mogelijk is.

De belangrijkste verschillen tussen de diverse bedrijfstypen doen zich voor bij water en bij bebouwd gebied. Water is uitsluitend voor jachthavens een potentieel uitbreidingsgebied. Bebouwd gebied wordt alleen tot het mogelijke uitbreidingsgebied gerekend voor de bedrijfstypen met relatief veel vestigingen binnen de bebouwde kom: hotels, restaurants en zalencentra.

Bij de identificatie van de bedrijven die speciale aandacht vragen, de derde analyse, zijn de vormen van bodemgebruik die geen potentieel uitbreidingsgebied zijn (zoals bebouwd gebied) buiten de analyse gelaten. Vervolgens is de hoeveelheid beschermd natuurgebied afgezet tegen de ruimte waar uitbreiding/nieuwvestiging in beginsel relatief gemakkelijk mogelijk is. Deze analyse geeft het meest zuiver weer in welke

mate de in beginsel beschikbare ruimte voor uitbreiding wordt ingeperkt door beschermd natuurgebied.

Tabel 3.1: Beoordelingstabel

Bedrijfstype	Water potentieel uitbreidingsgebied?	Bebouwd gebied potentieel uitbreidingsgebied?	Ander recreatie-bedrijf potentieel uitbreidingsgebied? ²	Overig gebied potentieel uitbreidingsgebied?
Bungalowterreinen	Nee	Nee	Nee	Ja
Kampeerterreinen	Nee	Nee	Nee	Ja
Jachthavens	Ja	Nee	Nee	Ja
Hotels	Nee	Ja	Nee	Ja
Restaurants	Nee	Ja	Nee	Ja
Zalencentra	Nee	Ja	Nee	Ja
Maneges	Nee	Nee	Nee	Ja
Golfbanen	Nee	Nee	Nee	Ja

Behalve door de aanwezigheid van beschermde natuurgebieden en door het bodemgebruik in de omgeving, kan uitbreiding en nieuwvestiging van bedrijven ook belemmerd worden door andere aspecten, zoals wetgeving in het kader van de Wet op de Ruimtelijke Ordening of door de fysieke omstandigheden in de nabijheid (slechte ondergrond, diepe stroomgeul). Met dit soort beperkingen is in de studie geen rekening gehouden.

3.3 Gebruikte data

Data over natuurgebieden

Voor de analyse is een digitale kaart (zie figuur 2.1 in hoofdstuk 2) gemaakt waarop de beschermde natuurgebieden staan. Deze kaart is opgebouwd uit verschillende kaarten die elkaar aanvullen. In tabel 3.2 staat een overzicht van de bronbestanden. Alle gebieden die op minstens één van de bronkaarten als 'beschermd natuurgebied' zijn aangemerkt, worden ook op de nieuwe kaart geormerkt als 'beschermd natuurgebied'.

Tabel 3.2: Overzicht gebruikte natuurkaarten

Thema	Bron	Bestand
Natuur 2003	DLG/Alterra	Nat2003nn_dis
Natuurbeschermingswetgebieden 2001	Directie Natuur	Nbwet_2001
Vogelrichtlijngebieden 2001	Directie Natuur	Vogelrl_2001
Habitatrichtlijngebieden 2003	Alterra	Habitat_2003.shp

Data over recreatiebedrijven

De data over de recreatiebedrijven zijn van meerdere bronnen afkomstig (zie tabel 3.3).

In het ideale geval zouden van alle bedrijven de exacte omvang en de exacte begrenzing bekend zijn. Dit is echter alleen voor golfterreinen het geval. Voor de andere categorieën zijn alleen puntlocaties bekend. Omdat er geen betrouwbare

² Er kan ook worden gesteld dat een ander recreatiebedrijf **wel** tot het 'overig gebied' behoort. Immers, het naastgelegen bedrijf kan dit bedrijf opkopen. Als dit gebeurt, betekent dit echter per definitie een achteruitgang van het areaal recreatiebedrijventerrein.

oppervlaktes per individueel bedrijf bekend zijn, is per bedrijfscategorie een standaard oppervlakte aangehouden (aanneمة van de gemiddelde bedrijfsomvang) die wordt vertaald in de straal van de cirkel rond de puntlocatie (zie tabel 3.3).

Tabel 3.3: Overzicht bedrijvenbestanden

Categorie	Aantal	Bronnen	Soort	Straal cirkel	Oppervlakte
Bungalowterreinen	736	TRN	Adressen	125	5 ha
Kampeertterreinen (1)	4.082	BORIS	Adressen	50, 125	0,8 ha – 5 ha
Jachthavens (2)	843	RPB, BORIS	Adressen	100, 150	3 ha – 7 ha
Hotels	3.857	TRN	Adressen	40	0,5 ha
Restaurants	9.703	KHN	Adressen	40	0,5 ha
Zalencentra	1.836	TRN, KHN	Adressen	40	0,5 ha
Maneges	315	KNHS	Adressen	75	1,8 ha
Golfterreinen	166	RPB	Vlakken	-	

- (1) Bij kampeertterreinen wordt een onderscheid gemaakt tussen 'gewone campings' en 'kleine campings' (Stadscampings, kleinschalige campings/boerderijcampings en natuurcampings). Voor 'gewone campings' wordt een straal gehanteerd van 125 meter, ofwel een gemiddelde omvang van 5 ha, voor 'kleine campings' geldt een straal van 50 m, ofwel een gemiddelde omvang van 0,8 ha.
- (2) Bij jachthavens wordt een onderscheid gemaakt tussen 'gemiddelde jachthavens' (straal van 100 m) en 'grote jachthavens' (straal van 150 m).

Volledigheid data

De bronnen die in dit onderzoek zijn gebruikt, zijn niet de enige waar informatie te vinden is over recreatiebedrijven, maar hebben wel de meest complete databestanden die ook gerelateerd zijn aan locaties.

Om in beeld te krijgen in hoeverre de verzamelde data het werkelijke aantal bedrijven dekken, zijn andere bronnen geraadpleegd. De resultaten hiervan staan in tabel 3.4. De afwijking ten opzichte van de andere bron is berekend door van het aantal bedrijven in het onderzoek het aantal af te trekken dat de alternatieve bron opgeeft en dit te delen door het aantal bedrijven in het onderzoek. Wat betreft de vergelijking tussen de diverse bronnen dient te worden aangetekend dat de verschillende bronnen veelal andere definities hanteren voor de diverse bedrijfscategorieën.

Tabel 3.4: Andere bronnen en dekkingspercentage

Categorie	Aantal in onderzoek	Andere bron	Aantal volgens andere bron	Afwijking t.o.v. andere bron
Bungalowterreinen	736	Kamer van koophandel (1)	1.503	104%
		NRIT (2001)	427	42%
Kampeertterreinen	4.082	NRIT (2003d)	2.456	40%
Jachthavens	843	HISWA (2)	1.100	23%
Hotels	3.857	Kamer van koophandel	3.226	16%
Restaurants	9.703	Kamer van koophandel	13.230	36%
Zalencentra	1.836	Kamer van koophandel	1.009	45%
		TRN-bestand 2003	1.257	31%
Maneges	315	NRIT (2003a) (3)	1.160	268%
Golfterreinen	166	Kamer van koophandel	290	75%
		www.ngf.nl	174	5%

- (1) De data van de Kamer van koophandel zijn aangeleverd door TRN
- (2) Data verstrekt door W. de Vries van HISWA bij reactie op concept-rapport
- (3) Het NRIT baseert zich op CBS-onderzoek uit 2000.

Data over andere vormen van bodemgebruik

Zoals eerder geconstateerd, kan niet alleen de nabijheid van beschermd natuurgebied uitbreiding van recreatiebedrijven in de weg kan staan, maar ook andere vormen van bodemgebruik. Dit zijn, met vermelding van de hoofdgroep uit de CBS-bodemstatistiek:

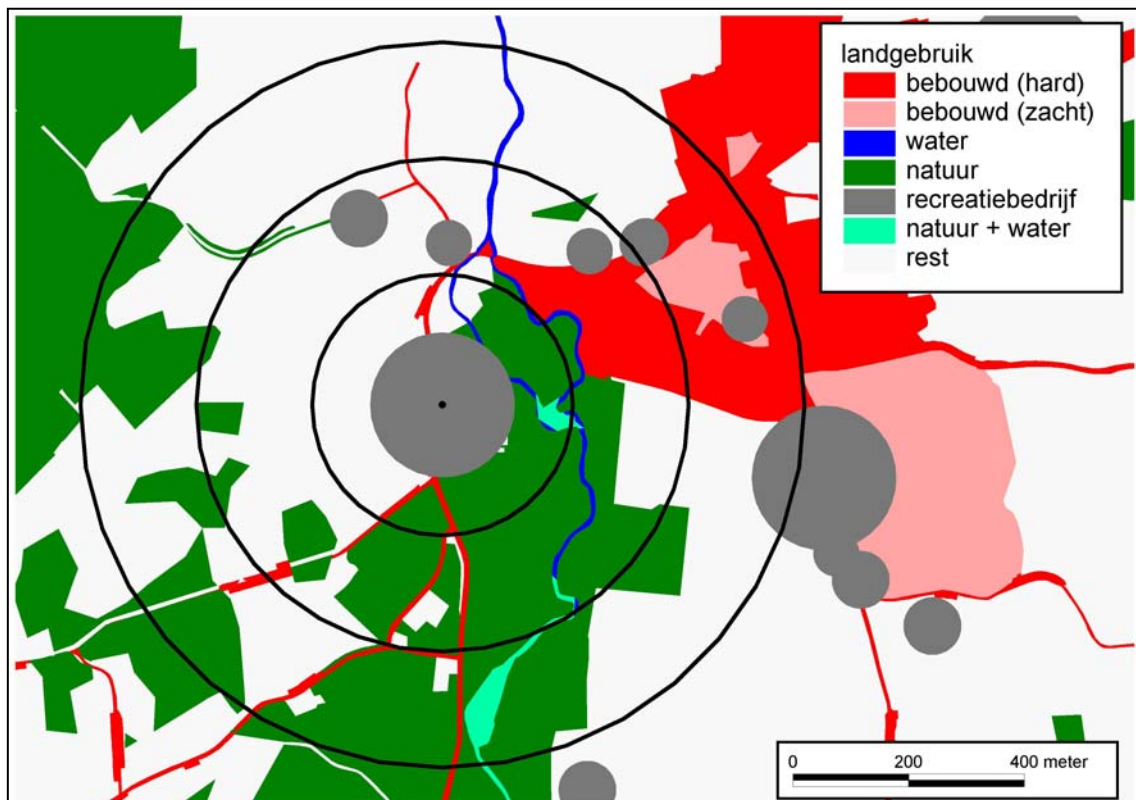
- Water: hoofdgroep 7
- ‘Harde’ bebouwing’: hoofdgroep 2
- ‘Zachte’ bebouwing: hoofdgroep 3
- Ander recreatiebedrijf: Door onderzoekers bepaald
- Overig: Alles dat niet tot beschermd natuurgebied of een van bovenstaande groepen behoort.

Het onderscheid tussen ‘harde’ bebouwing (gebouwen, bedrijventerreinen en dergelijke) en ‘zachte’ bebouwing (plantsoenen, ‘sloopterreinen’ en dergelijke) is gemaakt omdat in het eerste geval de omzetting in een andere functie doorgaans lastiger is dan in het geval van ‘zachte bebouwing’. In de analyse heeft het onderscheid tussen deze beide categorieën geen grote rol gespeeld.

3.4 Optelsom van individuele resultaten

Deze studie richt zich primair op het sectorale niveau. Om een beeld per sector te kunnen geven, dienen alle individuele bedrijven eerst afzonderlijk geanalyseerd te worden. Voor elk van de duizenden bedrijven die in het onderzoek zijn betrokken, is hiertoe het bodemgebruik in beeld gebracht binnen een straal van respectievelijk 100, 300 en 500 m (zie figuur 3.1). Per sector zijn de resultaten voor de bedrijven uit die sector vervolgens bij elkaar opgeteld waarna de drie in paragraaf 3.1 beschreven analyses hebben plaatsgevonden. De resultaten per sector staan in hoofdstuk 4.

Figuur 3.1: Het bodemgebruik rondom een willekeurig recreatiebedrijf in een straal van 100, 300 en 500 m rond het bedrijf

4 RESULTATEN PER SECTOR

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft per bedrijfscategorie de analyseresultaten. Dit gebeurt op een feitelijke manier. In hoofdstuk 5 worden de cijfers van de verschillende sectoren met elkaar vergeleken en worden opvallende uitkomsten verklaard.

Elke paragraaf in dit hoofdstuk kent dezelfde opbouw:

1. Het bodemgebruik rond een gemiddeld bedrijf
2. Het aantal bedrijven met beschermd natuurgebied in de nabijheid
3. Het aantal bedrijven dat speciale aandacht vraagt vanwege de grote hoeveelheid beschermd natuurgebied in de nabijheid

Bij de bespreking van de analyseresultaten komt een viertal begrippen herhaaldelijk terug: zoekgebied, niet-beschikbare ruimte, beschermd natuurgebied en 'overige ruimte'. In hoofdstuk 2 zijn ze ook al de revue gepasseerd maar het is belangrijk om de begrippen bij het begin van dit hoofdstuk helder te definiëren.

Met het **zoekgebied** worden de zones van 100, 300 en 500 m rond de bedrijven bedoeld, waarbinnen de analyses plaatsvinden.

De **niet-beschikbare ruimte** is het deel van het zoekgebied waar het bodemgebruik uitbreiding en nieuwvestiging van recreatiebedrijven op voorhand in de weg staat. Een voorbeeld hiervan is bebouwd gebied, waar uitbreiding van een camping niet mogelijk is. Beschermd natuurgebied is geen onderdeel van de niet-beschikbare ruimte maar wordt als aparte categorie beschouwd.

Met **beschermd natuurgebied** worden gebieden bedoeld waar specifieke natuurwaarden beschermd zijn en waarbij extra regels gelden om te bepalen of een activiteit, zoals een uitbreiding van een recreatiebedrijf, mag plaatsvinden. In deze studie gaat het concreet om gebieden waar een beschermingsregime geldt in het kader van ten minste één van de volgende categorieën: de Ecologische Hoofdstructuur, de Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijn en de Natuurbeschermingswet.

De term '**overige gebieden**' wordt gehanteerd voor de ruimte die niet behoort tot de niet-beschikbare ruimte en niet tot de beschermde natuurgebieden.

4.2 Bungalowparken

Gemiddeld bedrijf

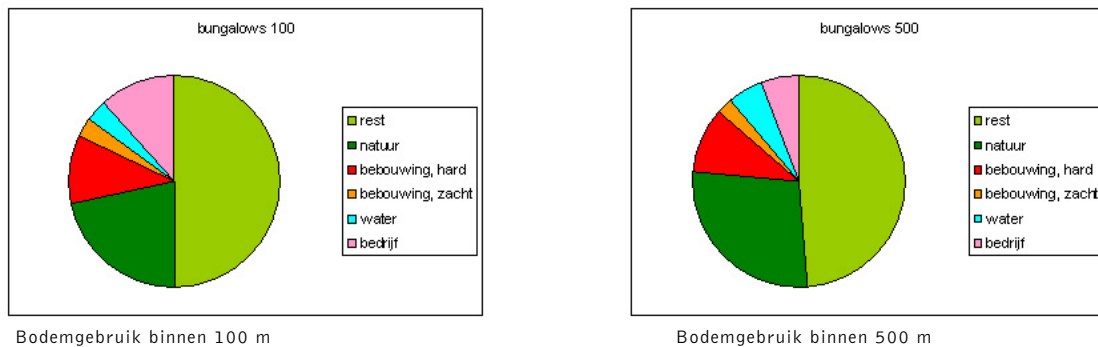
Figuur 4.1 geeft het bodemgebruik weer in de directe omgeving (tot 100 m) en de ruimere omgeving (tot 500 m) van een gemiddeld bungalowbedrijf. De grootste categorieën zijn beschermd natuurgebied en rest (al het bodemgebruik dat niet tot één van de andere categorieën behoort). Binnen 100 m bestaat gemiddeld 22% van het omringende oppervlak uit beschermd natuurgebied, binnen 500 m is dit 28%.

Sommige vormen van bodemgebruik kunnen voor uitbreidingen van bungalowparken beschouwd worden als niet-beschikbare ruimte. Dit geldt voor: bebouwd en semi-bebouwd gebied, andere recreatiebedrijven en water. Wanneer we deze niet-beschikbare ruimte buiten de analyse houden levert dit het volgende resultaat op:

Na aftrek van de niet-beschikbare ruimte is:

- binnen 100m: gemiddeld 31% beschermd natuurgebied³ en 69% 'overige ruimte'
- binnen 500 m: gemiddeld 37% beschermd natuurgebied en 63% 'overige ruimte'

Figuur 4.1 Bodemgebruik rondom een gemiddeld bungalowbedrijf

Beschermde natuurgebieden in de nabijheid

Onderzocht is bij hoeveel procent van de bungalowbedrijven in de directe omgeving beschermd natuurgebied te vinden is. De resultaten zijn:

- binnen 100 m: bij 66% van de bungalowbedrijven beschermd natuurgebied aanwezig
- binnen 500 m: bij 91% van de bungalowbedrijven beschermd natuurgebied aanwezig

Bedrijven die speciale aandacht vragen

Tabel 4.1 geeft aan van hoeveel bungalowbedrijven meer dan 70%, respectievelijk 50% van het zoekgebied uit beschermd natuurgebied bestaat, na aftrek van niet-beschikbare ruimte.

Voor meer dan 16% van de bungalowparken bestaat het zoekgebied na aftrek van de niet-beschikbare ruimte binnen 100 m voor meer dan 70% uit beschermd natuurgebied. Voor ruim een kwart van de bungalowbedrijven bestaat het zoekgebied na aftrek van de niet-beschikbare ruimte binnen 100 m voor meer dan 50% uit beschermd natuurgebied. Voor de zone van 300 m en 500 m is het percentage bedrijven met meer dan 50% beschermd natuurgebied in de nabijheid enkele procenten hoger.

Tabel 4.1 Bungalowbedrijven die speciale aandacht vragen

n=734

Bungalowbedrijven		Zoekgebied		
		100m	300m	500m
>70% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	121	126	123
	percentage	16,5	17,2	16,8
>50% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	192	214	225
	percentage	26,2	29,2	30,7

³ De berekening is als volgt: % beschermd natuurgebied+ (% beschermd natuurgebied + % categorieën ruimtegebruik waar uitbreiding in beginsel mogelijk is)

4.3 Kampeerbedrijven

Voor kampeerbedrijven is in de analyse een onderscheid gemaakt tussen:

- Reguliere campings
- Stadscampings
- Kleinschalige campings (Boerderijcampings)
- Natuurcampings

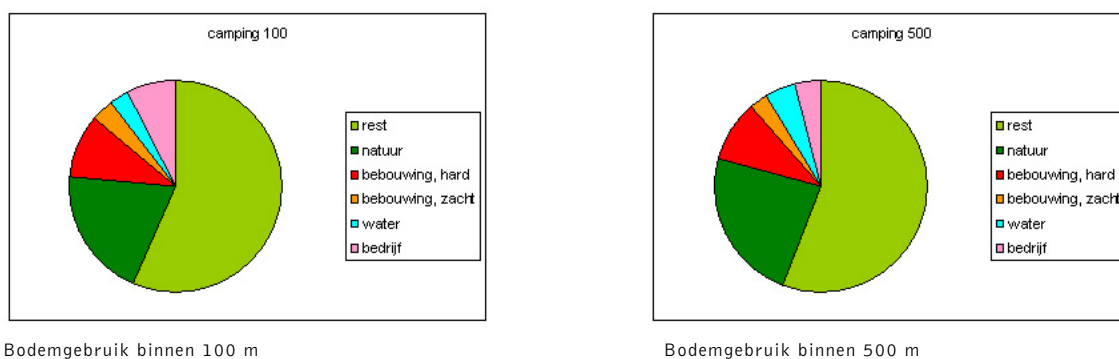
Op de categorie stadscampings wordt niet nader ingegaan. Het aantal bedrijven in het onderzoek is te klein (12) om hierover voor het onderzoek interessante uitspraken te doen.

4.3.1 Reguliere campings

Gemiddeld bedrijf

Figuur 4.2 toont het bodemgebruik in de directe omgeving (tot 100 m) en de bredere omgeving (tot 500 m) van een gemiddelde reguliere camping. Binnen 100 m bestaat gemiddeld 20% uit beschermd natuurgebied. Binnen 500 m is dit 23%. Zowel binnen 100 m als binnen 500 m behoort 56% van het bodemgebruik tot de restcategorie. Deze ruimte vormt de 'overige ruimte'.

Figuur 4.2 Bodemgebruik rondom een gemiddeld regulier kampeerbedrijf

Voor reguliere campings geldt als niet-beschikbare ruimte voor uitbreiding: bebouwd en semi-bebouwd gebied, andere recreatiebedrijven en water. Wanneer deze categorieën buiten beschouwing worden gelaten, ontstaat het volgende beeld:

Na aftrek van de niet-beschikbare ruimte is:

- binnen 100m: gemiddeld 26% beschermd natuurgebied en 74% 'overige ruimte'
- binnen 500 m: gemiddeld 29% beschermd natuurgebied en 71% 'overige ruimte'

Beschermde natuurgebieden in de nabijheid

Evenals voor bungalowbedrijven het geval is, ligt ook de meerderheid van de reguliere campings in de nabijheid van beschermd natuurgebied. De resultaten zijn als volgt:

- binnen 100 m: bij 61% van de campings beschermd natuurgebied aanwezig
- binnen 500 m: bij 86% van de campings beschermd natuurgebied aanwezig

Bedrijven die speciale aandacht vragen

In tabel 4.2 is aangegeven voor hoeveel campings, na aftrek van niet-beschikbare ruimte, een substantieel deel van het zoekgebied uit beschermd natuurgebied bestaat. Enkele belangwekkende cijfers: Voor ruim 13% van de campings bestaat de directe omgeving (binnen 100 m) voor meer dan 70% uit beschermd natuurgebied; voor bijna 22% van de bedrijven bestaat meer dan 50% van de directe omgeving uit beschermd natuurgebied. De verschillen tussen de diverse zoekgebieden zijn klein.

Tabel 4.2 Reguliere campings die speciale aandacht vragen

n= 2269

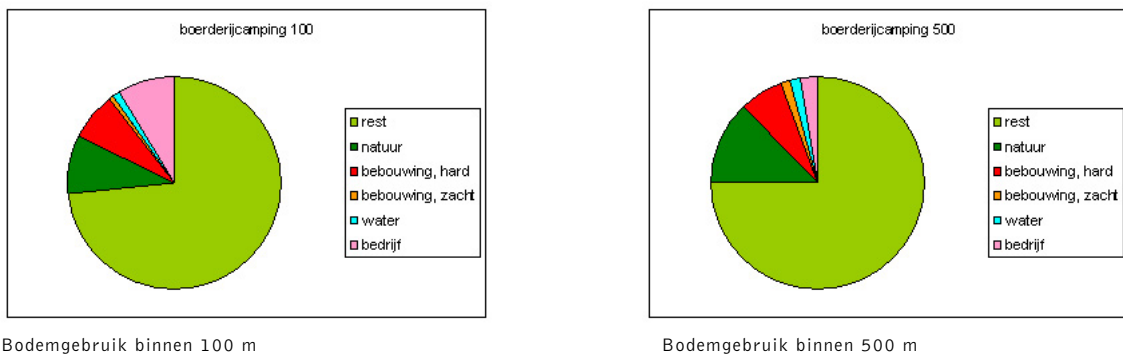
Campings		Zoekgebied		
		100m	300m	500m
>70% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	304	302	312
	percentage	13,4	13,3	13,8
>50% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	498	540	539
	percentage	21,9	23,8	23,8

4.3.2 Kleinschalige campings (Boerderijcampings)

Gemiddeld bedrijf

Figuur 4.3 geeft het bodemgebruik weer rondom een gemiddelde kleinschalige camping. Beschermde natuurgebieden blijken een beduidend minder grote rol te spelen dan bij reguliere campings. Binnen een straal van 100 m bestaat gemiddeld 9% uit beschermde natuurgebieden, binnen 500 m is dit 13%. De ‘overige ruimte’, uitsluitend bestaande uit de restcategorie, bedraagt respectievelijk 73% (binnen 100m) en 74% (binnen 500 m).

Figuur 4.3 Bodemgebruik rondom kleinschalige campings

Ook voor kleinschalige campings is een analyse gemaakt waarbij de niet-beschikbare ruimte (bebouwd en semi-bebouwd gebied, andere recreatiebedrijven en water) buiten de analyse wordt gehouden.

- Na aftrek van de niet- beschikbare ruimte is:
- binnen 100m: gemiddeld 11% beschermd natuurgebied en 89% ‘overige ruimte’
 - binnen 500 m: gemiddeld 15% beschermd natuurgebied en 85% ‘overige ruimte’

Beschermde natuurgebieden in de nabijheid

De categorie kleinschalige campings telt minder bedrijven met beschermd natuurgebied in de nabijheid dan de categorie reguliere campings. Bij de kleinschalige campings bestaan relatief grote verschillen tussen het gebied van 100 m en het gebied van 500 m rondom het bedrijf:

- Binnen 100 m: bij 32% van de kleine campings beschermd natuurgebied aanwezig
- Binnen 500 m: bij 69% van de kleine campings beschermd natuurgebied aanwezig

Bedrijven die speciale aandacht vragen

Tabel 4.3 toont hoeveel kleinschalige kampeerbedrijven speciale aandacht vragen. Voor iets meer dan 5% van de kleinschalige campings bestaat, na aftrek van de niet-beschikbare ruimte, de directe omgeving (binnen 100 m) voor meer dan 70% uit beschermd natuurgebied. Voor de wijdere omgeving (binnen 500 m) is dit één procentpunt lager. Voor bijna 8% van de bedrijven bestaat meer dan 50% van de directe omgeving uit beschermd natuurgebied. Voor de wijdere omgeving is dit één procentpunt meer.

Tabel 4.3 Kleinschalige kampeerbedrijven die speciale aandacht vragen

N= 1771

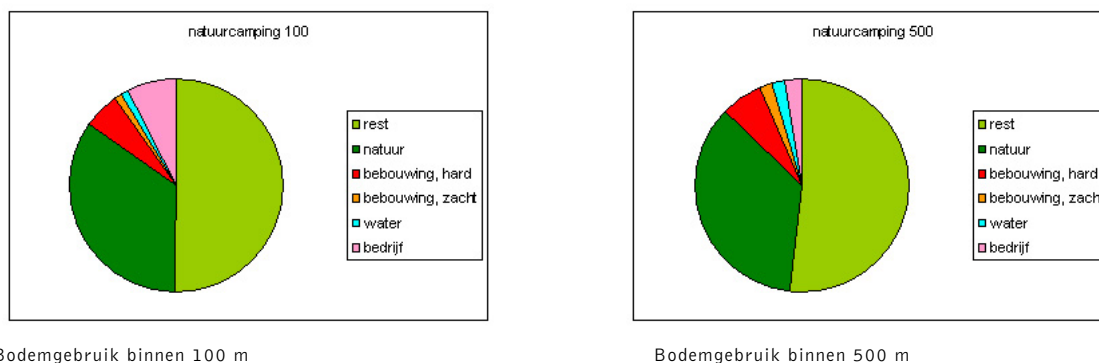
Kleinschalige campings		Zoekgebied		
		100m	300m	500m
>70% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	89	73	68
	percentage	5,2	4,3	4,0
>50% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	130	141	148
	percentage	7,6	8,2	8,6

4.3.3 Natuurcampings

Gemiddeld bedrijf

Van alle in de studie betrokken typen kampeerbedrijven, hebben de natuurcampings het meeste oppervlak beschermd natuurgebied in hun omgeving. Het omringende oppervlak van natuurkampeerterrinen bestaat binnen 100 m gemiddeld uit 34% beschermd natuurgebied, binnen 500 m is dit 35%. De restcategorie bedraagt respectievelijk 51% (binnen 100m) en 52% (binnen 500 m).

Figuur 4.4 Bodemgebruik rondom een gemiddelde natuurcamping

Bodemgebruik binnen 100 m

Bodemgebruik binnen 500 m

De niet-beschikbare ruimte bestaat ook voor natuurcampings uit: bebouwd en semi-bebouwd gebied, andere recreatiebedrijven en water. Wanneer deze niet-beschikbare ruimte wordt weggelaten, dan ontstaat het volgende beeld.

Na aftrek van de niet-beschikbare ruimte is:

- binnen 100m: 40% beschermd natuurgebied en 60% 'overige ruimte'
- binnen 500 m: 40% beschermd natuurgebied en 60% 'overige ruimte'

Beschermde natuurgebieden in de nabijheid

Het aantal natuurcampings met beschermd natuurgebied in de nabijheid, wijkt nauwelijks af van reguliere campings:

- Binnen 100 m: voor 60% van de natuurcampings beschermd natuurgebied aanwezig
- Binnen 500 m: voor 84% van de natuurcampings beschermd natuurgebied aanwezig

Bedrijven die speciale aandacht vragen

Uit tabel 4.4 blijkt dat de directe omgeving (binnen 100 m) van 31% van de kleinschalige campings, na aftrek van de niet-vrije ruimte, voor meer dan 70% uit beschermd natuurgebied bestaat. Bij bijna 36% van de bedrijven bestaat meer dan 50% van de directe omgeving uit beschermd natuurgebied. Het percentage voor > 50% beschermd natuurgebied verandert nauwelijks met de afstand, voor >70% beschermd natuurgebied is de verandering iets groter. Het percentage voor de 500 m-cirkel is drie procentpunt lager.

Tabel 4.4 Natuurkampeerterreinen die speciale aandacht vragen

n=90

Natuurcampings		Zoekgebied		
		100m	300m	500m
>70% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	28	28	25
	Percentage	31,1	31,1	27,8
>50% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	32	33	33
	Percentage	35,6	36,7	36,7

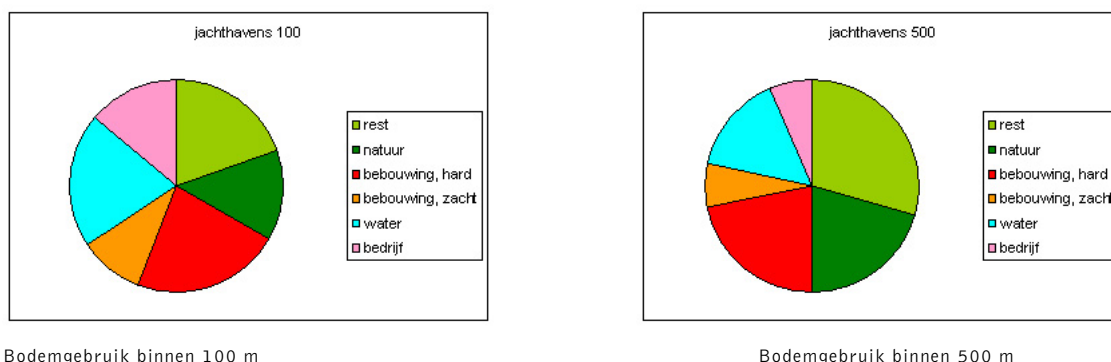
4.4 Jachthavens

Gemiddeld bedrijf

Figuur 4.5 toont het bodemgebruik rondom een gemiddelde jachthaven. Binnen 100m bestaat gemiddeld 14% van het omringende oppervlak uit beschermd natuurgebied. Andere interessante categorieën zijn water (21%) en 'rest' (20%). Binnen 500 m bestaat 20% uit beschermd natuurgebied. De restcategorie is hier 20% en het aandeel water is 15%.

Als niet-beschikbare ruimte voor de uitbreiding van jachthavens geldt: bebouwd en semi-bebouwd gebied en andere recreatiebedrijven. In een analyse is deze niet - beschikbare ruimte wederom buiten de berekening gehouden en is de hoeveelheid beschermd natuurgebied afgezet tegen de 'overige ruimte' ('rest' en water).

Figuur 4.5 Bodemgebruik rondom een gemiddelde jachthaven

Na aftrek van de niet-beschikbare ruimte is:

- binnen 100m: gemiddeld 22% beschermd natuurgebied en 78% 'overige ruimte' ('rest' en water)
- binnen 500 m: gemiddeld 31% beschermd natuurgebied en 69% 'overige ruimte' ('rest' en water)

Bij de bovenstaande analyse is ervan uitgegaan dat water een vorm van bodemgebruik is waar een jachthaven in potentie kan uitbreiden. Dit is echter niet voor alle jachthavens realistisch. Zo kunnen havens die liggen aan smallere vaarten bijvoorbeeld maar beperkt op het water uitbreiden. Wanneer water onder de categorie niet-beschikbare ruimte wordt geschaard, en beschermd natuurgebied vervolgens wordt afgezet tegen de 'overige ruimte', dan is het beeld als volgt.

Na aftrek van de niet-beschikbare ruimte is:

- binnen 100m: gemiddeld 41% beschermd natuurgebied en 59% 'overige ruimte' ('rest', exclusief water)
- binnen 500 m: gemiddeld 50% beschermd natuurgebied en 50% 'overige ruimte' ('rest', exclusief water)

Beschermde natuurgebieden in de nabijheid

Driekwart van de jachthavens ligt binnen 500 m van beschermd natuurgebied. Binnen 100 m is dit voor 46% van de bedrijven het geval:

- Binnen 100 m: bij 46% van de jachthavens beschermd natuurgebied aanwezig
- Binnen 500 m: bij 75% van de jachthavens beschermd natuurgebied aanwezig

Bedrijven die speciale aandacht vragen

Tabel 4.5 geeft aan voor hoeveel jachthavens, na aftrek van niet-beschikbare ruimte, meer dan 70% en meer dan 50% van de beschikbare ruimte uit beschermd natuurgebied bestaat. Water is hierbij meegerekend als beschikbare ruimte.

De cijfers liggen in dezelfde orde van grootte als die voor campings. Bij bijna 11% van de jachthavens bestaat de directe omgeving (binnen 100 m) voor meer dan 70% uit beschermd natuurgebied. Bij 19% van de bedrijven bestaat meer dan 50% van de directe omgeving uit beschermd natuurgebied. Voor de wijdere omgeving (tot 500 m) is dit fors hoger: 24%.

Tabel 4.5 Jachthavens die speciale aandacht vragen

n=843

Jachthavens		Zoekgebied		
		100m	300m	500m
>70% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	92	112	120
	Percentage	10,9	13,3	14,2
>50% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	156	190	204
	Percentage	18,5	22,5	24,2

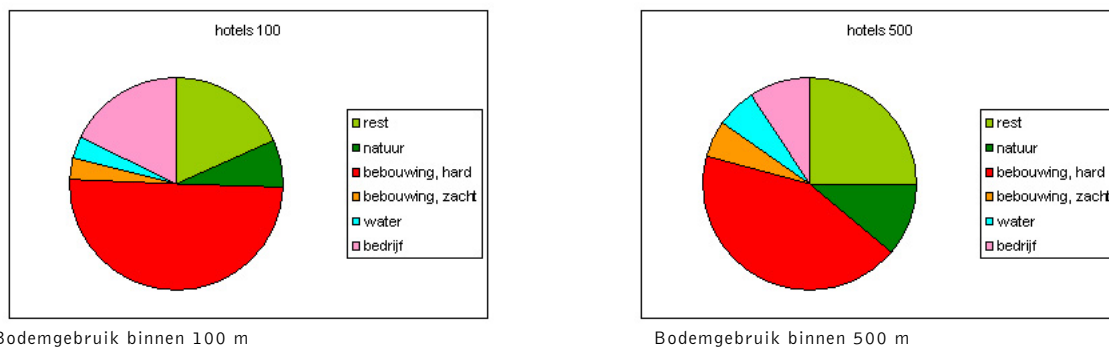
Als water niet als 'overige ruimte' wordt beschouwd, is het aantal bedrijven dat speciale aandacht vraagt fors hoger. Het aantal jachthavens waarbij binnen 100 m meer dan 70% beschermd natuurgebied aanwezig is, zal dan 30 à 35% bedragen. Het aantal bedrijven met meer dan 50% beschermd natuurgebied in het gebied tot 500 m, is dan naar verwachting 35 à 40%.

4.5 Hotels

Gemiddeld bedrijf

Het bodemgebruik rondom een gemiddeld hotel is weergegeven in figuur 4.6. Binnen 100 m bestaat gemiddeld 7% van het omringende oppervlak uit beschermd natuurgebied, binnen 500 m is dit 11%. De categorieën bebouwing hard, bebouwing zacht en rest zijn de vormen van bodemgebruik waar in potentie uitbreiding mogelijk is. Deze categorieën tezamen maken 72% van het oppervlak uit binnen 100 m en 74% binnen 500 m.

Figuur 4.6 Bodemgebruik rondom een gemiddeld hotel

Ook voor een gemiddeld hotel is bepaald wat het betekent als de niet-beschikbare ruimte buiten de analyse wordt gehouden en de hoeveelheid beschermd natuurgebied wordt afgezet tegen de 'overige ruimte':

Na aftrek van de niet-beschikbare ruimte is:

- binnen 100 m: gemiddeld 9% beschermd natuurgebied en 91% 'overige ruimte'
- binnen 500 m: gemiddeld 13% beschermd natuurgebied en 87% 'overige ruimte'

Beschermde natuurgebieden in de nabijheid

Een kwart van alle hotels ligt in de directe nabijheid van beschermd natuurgebied. Op iets grotere afstand geldt dit voor bijna 60% van de bedrijven:

- Binnen 100 m: bij 26% van de hotels beschermd natuurgebied aanwezig
- Binnen 500 m: bij 58% van de hotels beschermd natuurgebied aanwezig

Bedrijven die speciale aandacht vragen

In tabel 4.6 is aangegeven voor hoeveel hotels meer dan 70% en meer dan 50% van beschikbare ruimte uit beschermd natuurgebied bestaat, na aftrek van niet-beschikbare ruimte.

Bij ruim 4% van de hotels bestaat de directe omgeving (binnen 100 m) voor meer dan 70% uit beschermd natuurgebied. Bij circa 7% van de bedrijven bestaat meer dan 50% van de zone tot 100 m uit beschermd natuurgebied. De cijfers voor de 300 m- en 500 m-zone wijken niet noemenswaardig af.

Procentueel gezien is het aandeel bedrijven waarbij de omgeving voor een belangrijk deel uit beschermd natuurgebied bestaat klein ten opzichte van de eerder besproken sectoren. Gezien het grote aantal hotels in Nederland, is het aantal hotels in de nabijheid van beschermd natuurgebied in absolute zin wel een omvangrijke groep; groter dan bijvoorbeeld het aantal bungalowbedrijven dat speciale aandacht vraagt.

Tabel 4.6 Hotels die speciale aandacht vragen

n=3.857

Hotels		Zoekgebied		
		100m	300m	500m
>70% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	167	146	139
	percentage	4,3	3,8	3,6
>50% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	255	276	304
	percentage	6,6	7,2	7,9

4.6 Restaurants

Gemiddeld bedrijf

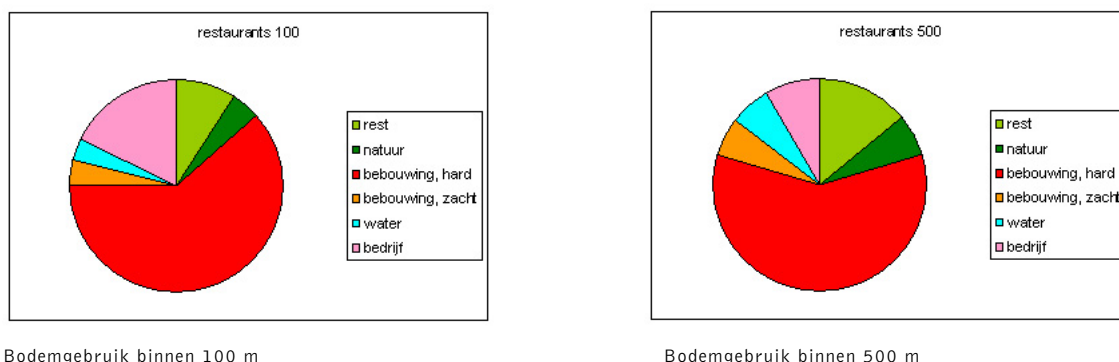
Binnen het bodemgebruik rondom restaurants neemt - in vergelijking met sectoren als kampeer- en bungalowparken - beschermd natuurgebied doorgaans een bescheiden positie in, zo blijkt uit figuur 4.7. Voor een gemiddeld restaurant bestaat binnen een straal van 100 m zo'n 4% uit beschermd natuurgebied. Binnen 500 m is dit 7%. De 'overige ruimte' ('harde' en 'zachte' bebouwing en 'rest') bedraagt respectievelijk 78% (binnen 100m) en 79% (binnen 500 m).

Als de niet-beschikbare ruimte buiten de analyse wordt gehouden, en de hoeveelheid beschermd natuurgebied wordt vergeleken met de 'overige ruimte', dan ontstaat het volgende beeld.

Na aftrek van de niet-beschikbare ruimte is:

- binnen 100 m: 5% beschermd natuurgebied en 95% 'overige ruimte'
- binnen 500 m: 8% beschermd natuurgebied en 92% 'overige ruimte'

Figuur 4.7 Bodemgebruik rondom een gemiddeld restaurant

Beschermde natuurgebieden in de nabijheid

Voor restaurants gelden relatief grote verschillen tussen het gebied van 100 m en het gebied van 500 m rondom het bedrijf:

- Binnen 100 m: bij 16% van de restaurants beschermd natuurgebied aanwezig
- Binnen 500 m: bij 48% van de restaurants beschermd natuurgebied aanwezig

Bedrijven die speciale aandacht vragen

In tabel 4.7 is aangegeven bij hoeveel restaurants een groot deel van de omgeving bestaat uit beschermd natuurgebied. Evenals voor hotels, geldt ook hier dat het percentage bedrijven die speciale aandacht vragen in vergelijking met bedrijven binnen andere recreatiesectoren beperkt is, maar dat het absolute aantal relatief groot is.

Bij bijna 300 restaurants (3%) bestaat de directe omgeving (binnen 100 m) voor meer dan 70% uit beschermd natuurgebied. Bij meer dan 400 bedrijven (een kleine 5%) bestaat meer dan 50% van de directe omgeving uit beschermd natuurgebied.

Tabel 4.7 Restaurants die speciale aandacht vragen

n=9.703

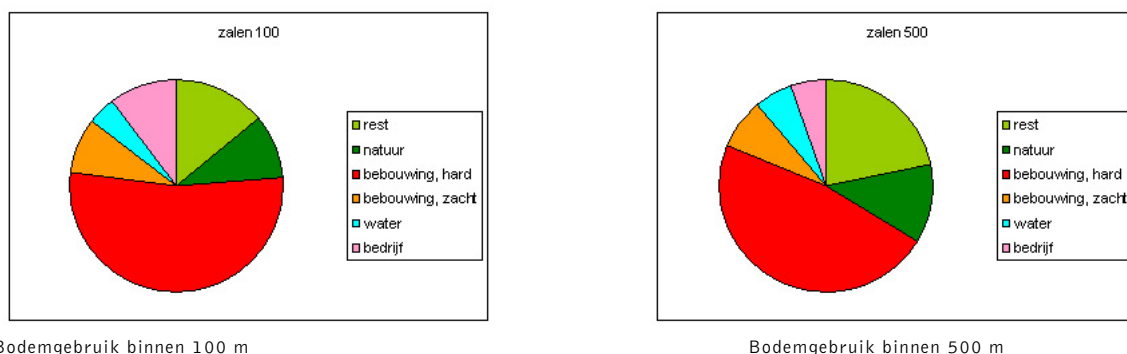
Restaurants		Zoekgebied		
		100m	300m	500m
>70% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	287	260	251
	percentage	3,0	2,7	2,6
>50% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	437	424	427
	percentage	4,5	4,4	4,4

4.7 Zalencentra

Gemiddeld bedrijf

Rondom zalencentra is beschermd natuurgebied iets vaker aanwezig dan rondom 'recreatieve gebouwen' als hotels en restaurants. Binnen een straal van 100 m bestaat gemiddeld zo'n 10% uit beschermd natuurgebied, binnen 500 m is dit 12%. De 'overige ruimte' ('harde' en 'zachte' bebouwing en 'rest') bedraagt respectievelijk 76% (binnen 100m) en 77% (binnen 500 m).

Figuur 4.8 Bodemgebruik rondom zalencentra

Ook voor zalencentra is onderzocht wat het betekent als de niet-beschikbare ruimte (water en recreatiebedrijf) buiten de analyse wordt gehouden, en de hoeveelheid beschermd natuurgebied met de ‘overige ruimte’ wordt vergeleken.

- Na aftrek van de niet-beschikbare ruimte is:
- binnen 100 m: 12% beschermd natuurgebied en 88% ‘overige ruimte’
 - binnen 500 m: 13% beschermd natuurgebied en 87% ‘overige ruimte’

Beschermde natuurgebieden in de nabijheid

Het aandeel bedrijven waarbij beschermd natuurgebied in de nabijheid ligt is voor zalencentra vergelijkbaar met de eerder beschreven categorie hotels.

- Binnen 100 m: bij 28% van de zalencentra beschermd natuurgebied aanwezig
- Binnen 500 m: bij 56% van de zalencentra beschermd natuurgebied aanwezig

Bedrijven die speciale aandacht vragen

Tabel 4.8 toont bij hoeveel zalencentra een groot deel van de omgeving uit beschermd natuurgebied bestaat. Evenals voor hotels gold, geldt ook hier dat het percentage bedrijven die speciale aandacht vragen (7 à 9%) in vergelijking met kampeer- en bungalowbedrijven beperkt is, maar dat het absolute aantal relatief groot is.

Tabel 4.8 Zalencentra die speciale aandacht vragen

n=1.836

Zalencentra		Zoekgebied		
		100m	300m	500m
>70% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	129	116	96
	percentage	7,0	6,3	5,2
>50% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	168	171	166
	percentage	9,2	9,3	9,0

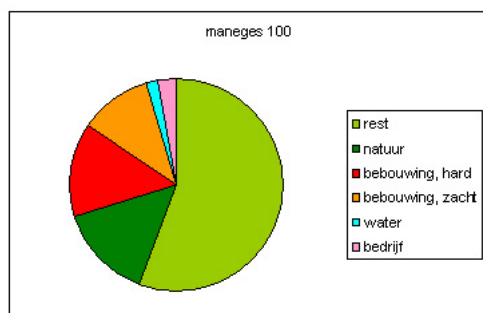
4.8 Maneges

Gemiddeld bedrijf

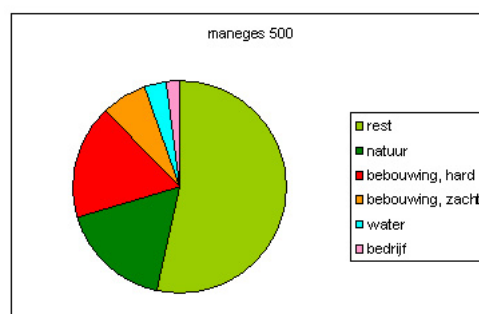
Maneges liggen in vergelijking met bijvoorbeeld hotels en restaurants relatief vaak in het buitengebied. Bij een gemiddelde manege is dan ook meer beschermd natuurgebied te vinden in de directe omgeving. Binnen een straal van 100 m rond een manege bestaat gemiddeld zo’n 14% uit beschermd natuurgebied, binnen 500 m is dit

17%. De ‘overige ruimte’ (uitsluitend de categorie ‘rest’) bedraagt respectievelijk 55% (binnen 100m) en 53% (binnen 500 m).

Figuur 4.9 Bodemgebruik rondom maneges

Bodemgebruik binnen 100 m

Bodemgebruik binnen 500 m

Als de niet-beschikbare ruimte buiten de analyse wordt gehouden en de hoeveelheid beschermd natuurgebied wordt afgezet tegen de ‘overige ruimte’, dan is het beeld als volgt.

Na aftrek van de niet-beschikbare ruimte is:

- binnen 100m: 20% beschermd natuurgebied en 80% ‘overige ruimte’
- binnen 500 m: 24% beschermd natuurgebied en 76% ‘overige ruimte’

Beschermde natuurgebieden in de nabijheid

Ruim 40% van de maneges heeft beschermd natuurgebied in de directe nabijheid. Voor bijna 70% van de bedrijven ligt er beschermd natuurgebied binnen 500 m. Meer in detail zijn de cijfers als volgt:

- Binnen 100 m: bij 43% van de maneges beschermd natuurgebied aanwezig
- Binnen 500 m: bij 69% van de maneges beschermd natuurgebied aanwezig

Bedrijven die speciale aandacht vragen

Bij 13% van de maneges bestaat de directe omgeving (binnen 100 m) voor meer dan 70% uit beschermd natuurgebied. Bij bijna 16% maakt beschermd natuurgebied meer dan 50% van de directe omgeving uit. Voor de bredere omgeving (binnen 500 m) is dit zo’n vier procentpunt hoger.

Tabel 4.9 Maneges die speciale aandacht vragen

n=313

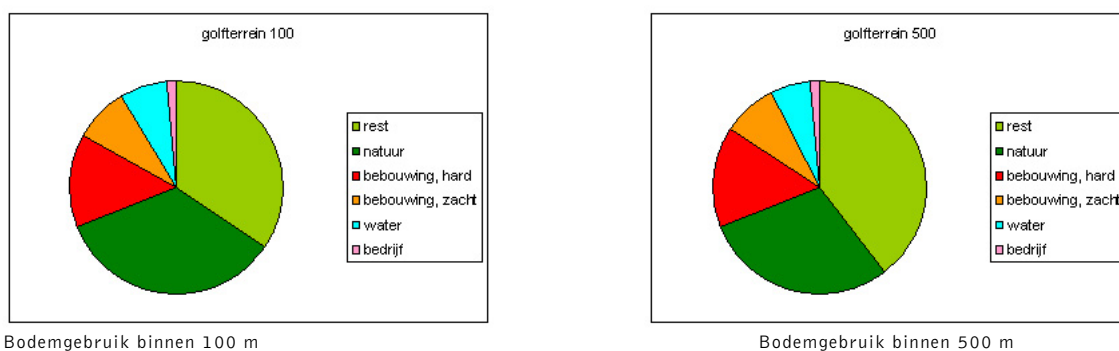
Maneges		Zoekgebied		
		100m	300m	500m
>70% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	41	42	43
	percentage	13,1	13,4	13,7
>50% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	49	56	61
	percentage	15,7	17,9	19,5

4.9 Golfbanen

Gemiddeld bedrijf

Van alle categorieën hebben de golfbanen het hoogste percentage beschermd natuurgebied in de directe omgeving. Binnen een straal van 100 m rond een golfterrein bestaat gemiddeld 36% uit beschermd natuurgebied. Binnen 500 m is dit 29%. De 'overige ruimte' (uitsluitend de categorie 'rest') bedraagt 34% binnen 100 m en 40% binnen 500 m.

Figuur 4.9 Bodemgebruik rondom een gemiddelde golfbaan

Als voor golfbanen de niet-beschikbare ruimte (alles behalve beschermd natuurgebied en restruimte) buiten de analyse wordt gehouden, dan is het beeld als volgt.

Na aftrek van de niet-beschikbare ruimte is:

- binnen 100m: 51% beschermd natuurgebied en 49% 'overige ruimte'
- binnen 500 m: 42% beschermd natuurgebied en 58% 'overige ruimte'

Beschermde natuurgebieden in de nabijheid

Meer dan driekwart van de golfbanen ligt op minder dan 100 m van beschermd natuurgebied:

- Binnen 100 m: bij 77% van de golfbanen beschermd natuurgebied aanwezig
- Binnen 500 m: bij 87% van de golfbanen beschermd natuurgebied aanwezig

Bedrijven die speciale aandacht vragen

Bij een kwart van alle golfbanen bestaat meer dan 70% van de ruimte binnen 100 m, na aftrek van de niet-beschikbare ruimte, uit beschermd natuurgebied. Voor bijna 40% van de golfbanen is meer dan 50% van de ruimte binnen 100 m, na aftrek van de niet-beschikbare ruimte, beschermd natuurgebied. Geen van de hiervoor beschreven sectoren scoort zo hoog.

Tabel 4.10 Golfbanen die speciale aandacht vragen

Golfbanen		Zoekgebied		
		100m	300m	500m
>70% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	41	40	37
	percentage	24,7	24,1	22,3
>50% van het zoekgebied is beschermd natuurgebied na aftrek niet-beschikbare ruimte	aantal bedrijven	64	55	53
	percentage	38,6	33,1	31,9

5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

5.1 Sectoren vergeleken

Tabel 5.1 biedt een overzicht van de belangrijkste resultaten uit hoofdstuk 4.

Tabel 5.1: Totaaltabel recreatiebedrijven en natuurgebieden

	Verhouding beschermd natuurgebied <-> vrije ruimte binnen 100 m (totaal is 100%) ¹	Bedrijven met beschermd natuurgebied binnen 100 m	Bedrijven met >70% beschermd natuurgebied binnen 100 m	Bedrijven met >50% beschermd natuurgebied binnen 500 m
Bungalowsector	30% - 70%	66%	17%	31%
Reguliere campings	26% - 74%	61%	13%	24%
Kleinschalige campings	11% - 89%	32%	5%	9%
Natuurcampings	40% - 60%	60%	31%	37%
Jachthavens	22% - 78% (41% - 59%) ¹¹	46%	11% (30-35%)	24% (35-40%)
Hotels	9% - 91%	26%	4%	8%
Restaurants	5% - 95%	16%	3%	4%
Zalencentra	12% - 88%	28%	7%	9%
Maneges	20% - 80%	43%	13%	20%
Golfbanen	51% - 49%	77%	25%	32%

¹ Verhouding beschermde natuur <-> 'overige ruimte' als de categorie niet-beschikbare ruimte buiten beschouwing wordt gelaten

¹¹ Bij jachthavens staan tussen haakjes de uitkomsten vermeld voor de analyse waarbij water niet als 'overige ruimte' geldt.

Van alle sectoren worden **golfterreinen** relatief het meest omringd door beschermd natuurgebied. Toch is het de vraag of deze sector hiervan veel last ondervindt. Uitbreiding is bij veel terreinen niet aan de orde (tenzij het om een uitbreiding van 9 naar 18 holes gaat) en bovendien kan een golfbaan goed landschappelijk worden ingepast en kan natuur op een goede manier een plek krijgen op een golfterrein.

Ook **natuurcampings** scoren hoog in het aandeel bedrijven dat omringd wordt door veel beschermd natuurgebied. Ook hier is het de vraag of dit problematisch is. Veel natuurcampings hebben niet de ambitie om uit te breiden. Factoren die bij reguliere campings tot een expansiewens leiden spelen voor hen niet of nauwelijks een rol. Natuurcampings zijn al ruim van opzet en hun publiek heeft geen behoefte aan voorzieningen zoals een zwembad of tennisbaan. Sterker; de Stichting Natuurkampeerterreinen staat dit soort voorzieningen niet toe.

Aandacht vragen wel **bungalowterreinen** en **reguliere campings**. Bij een fors deel van de bedrijven (15% à 25% voor de bungalowsector en 15% à 20% voor de reguliere campings) ligt veel beschermd natuurgebied in de directe nabijheid. Bovendien, zo blijkt uit diverse rapporten (o.a. Raad voor het Landelijk Gebied, 2004; Stichting Recreatie/KIC, 2004) is extra ruimte voor bedrijven binnen deze beide sectoren bittere noodzaak.

Ook is aandacht gewenst voor de situatie van **jachthavens**. Ook voor deze sector geldt dat nogal wat bedrijven behoefte hebben aan extra ruimte. Strengere veiligheidseisen en een toenemende bootlengte zijn hiervan belangrijke oorzaken. Ook geldt dat nogal wat jachthavens veel beschermd natuurgebied in de nabijheid hebben.

Maneges nemen ten opzichte van de andere sectoren een middenpositie in als het gaat om het aantal bedrijven met veel beschermd natuurgebied in de nabijheid. Het is niet bekend of maneges vaak willen uitbreiden en of de nabijheid van beschermd natuurgebied in dit geval vaak een belemmering vormt.

Er zijn relatief weinig **kleinschalige campings** waarvan een groot deel van de directe omgeving uit beschermd natuurgebied bestaat. Verklaarbaar is deze lage score wel. Zij liggen veelal midden in hoofdzakelijk agrarisch gebied. Deze gebieden vallen vaak niet onder de natuurbeschermingsregimes die in deze studie centraal staan.

Ook relatief weinig **hotels, restaurants** en (iets vaker) **zalencentra** liggen temidden van beschermd natuurgebied. Toch mogen deze sectoren zeker niet veronachtzaamd worden. Zoals in hoofdstuk 4 al is opgemerkt zijn hier in absolute zin wel degelijk veel gevallen die aandacht vragen. Het gros van de hotels, restaurants en zalencentra ligt binnen de bebouwde kom. Echter, veel van de bedrijven die in het buitengebied liggen hebben een hoog percentage beschermd natuurgebied in de directe omgeving. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat een uitbreiding van een hotel, restaurant of zalencentrum niet per se gepaard hoeft te gaan met een groot ruimtebeslag.

5.2 Provincies vergeleken

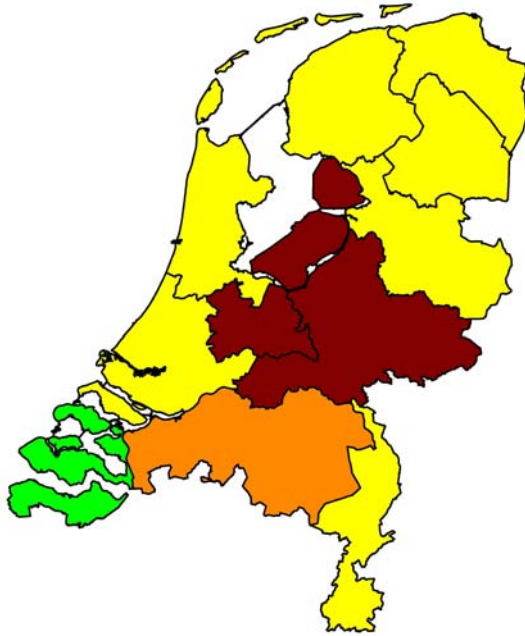
In figuur 5.1 tot en met 5.3 is voor enkele sectoren per provincie het percentage bedrijven weergegeven dat speciale aandacht vraagt vanwege de aanwezigheid van veel beschermd natuurgebied in de nabijheid (>70% beschermd natuurgebied binnen 500 m). Omdat de kampeer- en bungalowbedrijven veel overeenkomsten tonen in de aard en omvang van de problematiek, zijn deze sectoren samen genomen. Ditzelfde geldt voor hotels, restaurants en zalencentra. Jachthavens zijn als aparte categorie meegenomen. Voor maneges en golfbanen was het aantal bedrijven in het onderzoek te laag om een zinvolle uitsplitsing naar regio te kunnen maken.

Voor de kampeer- en bungalowsector hebben Gelderland, Utrecht, Flevoland en in iets mindere mate Brabant relatief de meeste bedrijven met veel beschermd natuurgebied in de nabijheid. Zeeland, een belangrijke toeristische provincie, heeft relatief de minste bedrijven die wat dit betreft speciale aandacht vragen. De overige provincies scoren ongeveer gelijk.

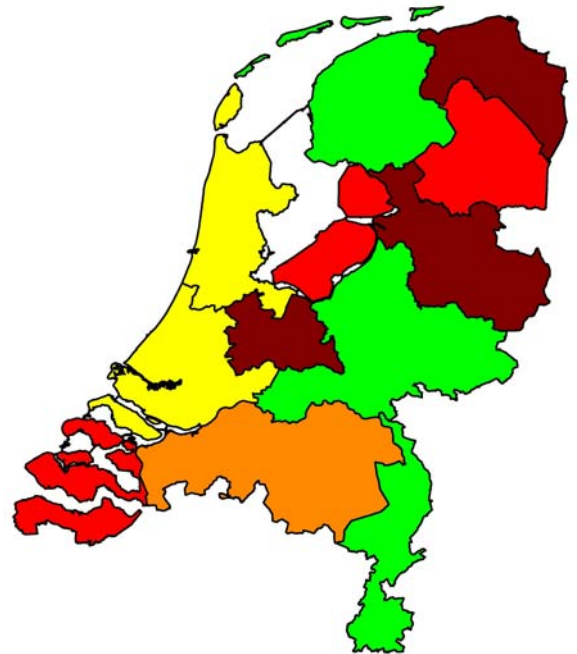
Voor jachthavens zijn Utrecht, Overijssel en Groningen de provincies met relatief het meeste bedrijven die omringd worden door veel beschermd natuurgebied en daardoor extra aandacht vragen. Groningen is niet bij uitstek een watersportgebied. Daarom is het aantal locaties temidden van de beschermd natuurgebied hier in absolute zin niet zo groot. Zeeland is wel een belangrijke watersportprovincie en heeft ook een flink aantal bedrijven dat speciale aandacht vraagt. De belangrijke watersportprovincie Friesland scoort relatief goed.

Gelderland, Flevoland en Utrecht hebben relatief de meeste bedrijven die speciale aandacht vragen in de categorieën hotels, restaurants en zalencentra. De andere provincies kennen relatief weinig bedrijven in deze categorieën met veel beschermd natuurgebied in de nabijheid.

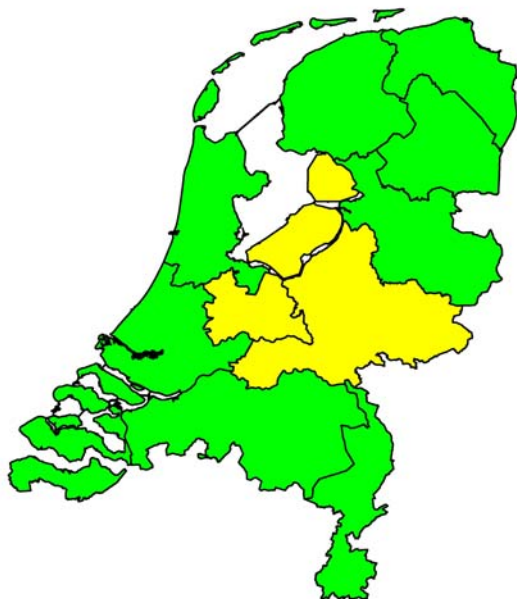
Figuur 5.1: Bedrijven die speciale aandacht vragen binnen de kampeer- en bungalowsector per provincie

Figuur 5.2: Bedrijven die speciale aandacht vragen binnen de sector jachthavens per provincie

Figuur 5.3: Bedrijven die speciale aandacht vragen binnen de sectoren hotels, restaurants en zalencentra per provincie

5.3 Aanbevelingen

Onderzoek naar de ruimtebehoefte van de toeristische sector

De onderhavige studie brengt in beeld hoeveel bedrijven speciale aandacht vragen omdat hun ligging ten opzichte van beschermde natuurgebieden mogelijk problematisch is. Van werkelijke problemen is echter pas sprake als deze bedrijven willen uitbreiden. Hoe groot deze uitbreidingsbehoefte is, is onbekend. Een aantal provincies (onder andere Gelderland en Zuid-Holland) heeft hier recent onderzoek naar verricht. Het is raadzaam dat andere provincies (of regio's) volgen. Pas wanneer de uitbreidingsbehoefte bekend is wordt namelijk de werkelijke omvang van de problematiek helder en kan gestructureerd aan oplossingen worden gewerkt.

Kampeer- en bungalowsector: verder gaan met werken aan maatwerkoplossingen en delen van opgedane kennis

De laatste jaren is enige expertise opgebouwd over oplossingsrichtingen voor het probleem van kampeer- en bungalowbedrijven die in beschermde natuurgebieden liggen⁴. Deze expertise is op enkele plaatsen (Schouwen-Duiveland, Veluwe) reeds in de praktijk gebracht. Het is zaak om van deze praktijkervaringen te leren. Van recreatieorganisaties, natuurorganisaties en overheden⁵ mag verwacht worden dat zij op basis van de beschikbare kennis over de aard en omvang van de problematiek en over mogelijke oplossingen, ook in andere regio's tot een goede gezamenlijke aanpak weten te komen. De in de Nota Ruimte beschreven saldobenadering biedt mogelijkheden voor een integrale gebiedsgerichte aanpak van de problematiek. Het is belangrijk dat ervaringen met de toepassing van de saldobenadering worden gedeeld. Met name provincies kunnen veel van elkaar leren.

Kampeer- en bungalowsector: Studie naar financiële oplossingsmodellen herstructurering

Deze aanbeveling ligt in het verlengde van de vorige. Een belangrijk knelpunt bij herstructureringsoperaties van de kampeer- en bungalowsector, is de financiering van zo'n proces. Er zijn wel ideeën over (PPS-constructies, verhandelbare standplaatsen, aanbieden van ruimte voor verblijfsrecreatie in reconstructiegebieden) maar het verdient aanbeveling om dit onderwerp nader uit te diepen. Overigens kan deze kennis ook ten goede komen aan andere sectoren dan de kampeer- en bungalowsector.

Andere sectoren: nadere probleemanalyse en ontwikkeling oplossingskader

Voor jachthavens, hotels, restaurants, zalencentra, maneges en golfterreinen, is minder bekend over de precieze aard van de problemen en over mogelijke oplossingen. Onbeantwoorde vragen zijn bijvoorbeeld:

- Vormt de nabijheid van veel beschermd natuurgebied in de praktijk vaak een belemmering voor een bedrijf met een relatief beperkt ruimtebeslag, zoals een restaurant?
- Hoe is dit voor een golfbaan, een recreatievoorziening die goed landschappelijk ingepast kan worden en waarbinnen natuurlijke elementen volop aanwezig kunnen zijn?
- In hoeverre worden jachthavens die hun capaciteit willen uitbreiden belemmerd door beschermd natuurgebied op wat grotere afstand, maar waar de pleziervaartuigen wel varen of waar zij doorheen moeten varen om de haven te bereiken?

⁴ Zie onder andere Verkenning van 'verblijfsrecreatie in de EHS', Stichting Recreatie/KIC, 2002.

⁵ Het Rijk is bereid de aanpassing en omvorming van recreatiebedrijven in kwetsbare gebieden procesmatig te faciliteren (Nota Ruimte, 2004 en Agenda voor een Vitaal Platteland, 2004)

Beantwoording van deze en andere vragen is belangrijk om de problematiek goed te doorgronden. Daarna kan gewerkt worden aan het creëren van oplossingen.

Gezien het grote aantal bedrijven met veel beschermd natuurgebied in de omgeving, is de inzet van geld en menskracht voor het beantwoorden van deze vragen en – vooral – voor het zoeken naar oplossingen, gerechtvaardigd. Dit kan een gezamenlijke actie zijn van de (Rijks-)overheid en de brancheorganisaties.

Nadere studie: Kennen bedrijven met beschermd natuurgebied in de nabijheid meer belemmeringen dan andere bedrijven als ze willen gaan uitbreiden?

Het onderhavige onderzoek laat zien hoeveel bedrijven omringd zijn door veel beschermd natuurgebied. Dit beeld is belangrijk vanuit de veronderstelling dat veel beschermd natuurgebied in de nabijheid een belangrijke belemmering betekent voor uitbreiding. Het is interessant om te onderzoeken of deze veronderstelling overeenkomt met de door ondernemers ondervonden werkelijkheid. Beschermd natuurgebied is immers slechts één van de mogelijke beperkingen. Wellicht zijn andere factoren die uitbreiding van recreatiebedrijven in de weg kunnen staan minstens zo belangrijk. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan beperkingen in het kader van de WRO, of het Verdrag van Malta (beschermen archeologisch erfgoed) of aan de aanwezigheid van de objecten in de omgeving.

Zo'n onderzoek kan worden uitgevoerd door middel van een enquête of interviews onder ondernemers. Aan ondernemers die een bedrijf hebben waar beschermd natuurgebied in theorie een belangrijke beperking vormt⁶ en aan ondernemers waarvoor dit niet het geval is, kan worden gevraagd of zij problemen hebben ondervonden of in de toekomst problemen verwachten indien zij willen uitbreiden. Als er van problemen sprake is kan naar de belangrijkste redenen hiervan worden gevraagd. Vervolgens kunnen de uitkomsten voor beide groepen met elkaar worden vergeleken.

Nadere studie: Hoe wordt in de praktijk omgegaan met het aspect externe werking?

In het onderhavige onderzoek gaat de aandacht uit naar beschermde natuurgebieden in de directe nabijheid van recreatiebedrijven. Echter, niet alleen beschermde natuurgebieden in de directe nabijheid kunnen belemmeringen opleveren, dit geldt ook voor verder weg gelegen beschermde gebieden. Dit vanwege het aspect externe werking. De externe werking houdt in dat ook activiteiten buiten een richtlijngebied op hun schadelijkheid moeten worden beoordeeld. Hierbij geldt dat het lastig is om een uitspraak te doen over de reikwijdte van de externe werking. Dit dient per geval te worden beoordeeld. Of een activiteit schadelijk is, en daarom getoetst moet worden, hangt namelijk af van de aard van de activiteit en de kwetsbaarheid van de betrokken specifieke natuurwaarde (www.minInv.nl/natura2000).

Het is op dit moment onduidelijk in hoeverre recreatiebedrijven die willen uitbreiden belemmerd worden door deze externe werking. Een quick scan hiernaar verdient aanbeveling. Ook is meer inzicht gewenst in de afstanden die in de praktijk worden gehanteerd voor de externe werking. Want hoewel een beoordeling per geval gemaakt zal moeten worden, is het wel wenselijk dat gelijke gevallen zoveel mogelijk gelijk worden beoordeeld. Een quick scan van praktijksituaties kan ook hierin inzicht geven.

⁶ Deze kunnen worden geselecteerd uit het databestand dat ten behoeve van het onderhavige onderzoek is aangemaakt. Uiteraard zal de Stichting Recreatie/KIC vertrouwelijk met deze gegevens op bedrijfsniveau omgaan.

BIJLAGE 1 DEFINITIES BEDRIJFSCATEGORIEËN⁷

Bungalowpark

Een afgescheiden locatie met daarin een aantal zelfstandige woningen, bestemd voor tijdelijke (toeristische) bewoning, die voor een bepaalde periode kunnen worden gehuurd.

Camping

Een afgebakend terrein of deel van een terrein, met tenminste wasgelegenheid en toiletten, waarop tijdelijk en tegen betaling in één of meer van de volgende kampeermiddelen kan worden overnacht: kampeerauto's, stacaravans, tenten, tenthuisjes, toercaravans, trekkershutten, vouwwagens.

In de studie wordt een onderscheid gemaakt tussen: stadscamping (aangesloten bij Stichting Nederlandse Stadscampings), kleinschalige campings (ofwel boerderijcampings, aangesloten bij SVR, VeKaBo of Kleine Groene Campings), natuurcampings (aangesloten bij Stichting Natuurkampeerterrinen) en 'reguliere' campings (alle campings die niet onder één van de vorige noemers vallen).

Jachthaven

Een jachthaven is een plek waar boten aanleggen en waar kan worden overnacht of waar zij een ligplaats hebben.

Hotel

Een gebouw of vergelijkbare gelegenheid ingericht ter huisvesting en verzorging van reizigers. Alle geclassificeerde hotels en pensions (volgens de Benelux classificatie) worden door NBTC als een hotel opgenomen. Alle geclassificeerde bedrijven zijn aangesloten bij het Bedrijfschap Horeca.

Restaurant

Een publieke gelegenheid waar tegen betaling voornamelijk warme maaltijden worden verstrekt.

Zalencentrum

In deze studie wordt deze naam gehanteerd als verzamelnaam voor partylocaties en congrescentra.

Partylocatie

Een gelegenheid die primair bestemd en ingericht is voor het geven van exclusieve feesten en partijen. Bedrijven die het geven van feesten en partijen als een belangrijke nevenactiviteit doen, kunnen ook hieronder vallen. Het gaat dan bijvoorbeeld om musea, attracties, hotels en restaurants.

Congresaccommodaties

Locatie waar bijeenkomsten worden gehouden van deskundigen of specialistisch geïnteresseerden, bestemd voor onderling uitwisselen van ervaringen, onderzoeksresultaten e.d. Bedrijven die het als een belangrijke nevenactiviteit doen, zoals hotels, kunnen ook hieronder vallen.

⁷ De definities zijn gegeven door het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC), met uitzondering van de definities voor een manege en een golfbaan. Deze zijn door de Stichting Recreatie/KIC opgesteld.

Manege

Bedrijf waar het paardrijden beoefend kan worden.

Golfterrein

Een afgebakend terrein waar men, al dan niet als lid, de golfsport kan beoefenen en dat voldoet aan de officiële eisen van de Nederlandse Golffederatie.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Agenda voor een Vitaal Platteland. Visie. Den Haag. 2004.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Nota Natuur, bos en landschap in de 21e eeuw 'Natuur voor Mensen, Mensen voor Natuur'. Den Haag. 2000.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Vogel- en Habitatrichtlijn en Wetland Conventie, vragen en antwoorden. Den Haag, 1999.

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu, Nota Ruimte (deel 3). Den Haag. 2004.

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu, Rijksplanologische Dienst. Ruimtebehoefte van recreatie, water, natuur, infrastructuur en landbouw. Voorstudie deel 3 Vijfde Nota. Den Haag. 2002.

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu. Stellingnamebrief Nationaal Ruimtelijk Beleid. Den Haag. 1 november 2002.

NRIT. Dagrecreatie in Nederland 2002-2003. Breda. 2003a.

NRIT. Dagrecreatie in Nederland 2002-2003. Tabellenboek. Breda. 2003b.

NRIT. Trendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd 2002-2003. Breda. 2003c.

NRIT. Kampeerterreinen in Nederland 2002. Breda. 2003d.

NRIT. Vakantiebungalowparken in Nederland 2001. Breda. 2001.

Raad voor het Landelijk Gebied. Ontspannen in het groen. Advies over hoe overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties kunnen zorgen voor recreatie in de toekomst. Amersfoort. 2004.

Stichting Recreatie, Kennis- en Innovatiecentrum. Ruimte voor toerisme in Zuid-Holland, een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Den Haag. 2004.

Stichting Recreatie, Kennis- en Innovatiecentrum. Verkenning van 'verblijfsrecreatie in de EHS'. Den Haag. 2002.

Swinkels, F. Aan de slag met de natuurbeschermingswet, Brabantse Milieufederatie, Tilburg. 2000.

Geraadpleegde websites

www.minlnv.nl/natura2000

www.ngf.nl